

Sygn. akt V Gz 123/16

POSTANOWIENIE

Dnia 15 lipca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie V Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Zofia Wolna**

Sędziowie: **SSO Andrzej Znak**

SSR del. Paweł Ptak (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2016 r. w Częstochowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku D. D.

o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej

na skutek zażalenia wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 27 kwietnia 2016 r.

sygn. akt VIII GU 32/16

postanawia:

oddalić zażalenie.

Sygn. akt V Gz 123/16

UZASADNIENIE

Wnioskiem wniesionym w dniu 22 października 2015 roku D. D. wniósł o ogłoszenie swojej upadłości jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2016 r. sygn. akt VIII GU 32/16 Sąd Rejonowy w Częstochowie oddalił wniosek. Podstawę orzeczenia stanowiły następujące ustalenia faktyczne:

Wnioskodawca D. D. (urodzony w (...) roku) mieszka w C. przy ulicy (...) w mieszkaniu rodziców. Obecnie pracuje jako ochroniarz i zarabia 1.300,00 złotych. W latach 1986-2007 roku pozostawał w związku małżeńskim z U. D.. Małżeństwo zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 29 marca 2007 roku. Ze związku pochodzi dorosła córka.

W okresie od 17 stycznia 1995 roku do 9 stycznia 2007 roku prowadził działalność gospodarczą, pod firmą Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe (...) a jej przedmiotem było między innymi sprzedaż materiałów budowlanych i sanitarnych oraz wykonywanie usług budowlano-wykończeniowych. Działalność przynosiła dochód i stanowiła źródło utrzymania wnioskodawcy oraz jego rodziny do lat 2003-2004. W 2004 roku wnioskodawca zaciągnął kredyt w euro na budowę domu o wartości 220 000 złotych. Rata miesięczna kredytu wynosiła 1000 złotych miesięcznie. Po 2004 roku działalność przestała przynosić dochody i wnioskodawca nie był w stanie regulować w terminie swoich zobowiązań, zarówno związanych z gospodarstwem domowym jak i prowadzoną działalnością. Niewykonywanie wymagalnych zobowiązań miało miejsce w okresie od 2004-2007 roku. W 2007 roku wnioskodawca wniósł o

wykreślenie działalności gospodarczej z rejestru, co zostało uczynione decyzją z dnia 9 stycznia 2007 roku. Działka wraz domem została zajęta i sprzedana w toku postępowania egzekucyjnego w 2008 roku za kwotę 405 000 złotych. Z sumy tej została zaspokojona wierzytelność z tytułu kredytu.

Obecnie wnioskodawcy przysługuje 1/2 udziału we własnościowym spółdzielczym prawie do lokalu mieszkalnego w C. przy ulicy (...) oraz 1/2 udziału w garażu położonego także przy ulicy (...). W dziale IV KW prowadzonej dla spółdzielczego prawa do lokalu wpisano 9 hipotek. Wobec nieruchomości toczą się postępowanie egzekucyjne.

Wnioskodawca jest właścicielem samochodu osobowego marki C. (...), roku produkcji 2000.

Dłużnik posiada zobowiązania wobec następujących podmiotów:

- 1) (...) Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w C. na kwotę 106 653,40 złotych,
- 2) P.P.H.U. (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C. na kwotę 250 676,06 złotych,
- 3) Bank (...) spółka akcyjna w K. na kwotę 116 011,31 złotych,
- 4) Przedsiębiorstwa Budownictwa i Handlu (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w C. na kwotę 96 903,31 złotych,
- 5) (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w C. na kwotę 97 976,20 złotych,
- 6) Bank (...) spółka akcyjna w G. na kwotę 137 328,46 złotych,
- 7) T. S. na kwotę 22 174 złote,
- 8) Bank (...) spółka akcyjna w K. na kwotę 4 867,59 złotych,
- 9) (...) Bank spółki akcyjnej w W. na kwotę 77 101 złotych,
- 10) G. (...) w W. na kwotę 263 017,57 złotych,
- 11) Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Częstochowie na kwotę 2 910,75 złotych.

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego Sąd Sąd Rejonowy przyjął, że dłużnik D. D., jako osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej, na zasadzie art. 491¹ ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (t.j.: Dz.U. z 2015 r. poz. 233, dalej: p.u.n.) posiada zdolność upadłościową. Przepisy o upadłości konsumenckiej mają bowiem zastosowanie do wszystkich osób fizycznych, których upadłości nie można ogłosić na podstawie przepisów ogólnych dotyczących przedsiębiorców. Sąd ten wskazał, iż „zgodnie z założeniami ustawodawcy postępowanie upadłościowe w sprawach konsumenckich ze swej istoty musi być traktowane jako przywilej dla dłużnika, albowiem porządek prawny wymaga, aby dłużnicy wykonywali swe zobowiązania. Niewykonywanie zobowiązań pociąga za sobą negatywne konsekwencje dla wierzycieli, co może doprowadzić do łańcucha upadłości. Powyższe założenia są wyrazem przyjętej przez ustawodawcę polskiego zasady tzw. "zasłużonego startu" (earned fresh start), która opiera się na założeniu, że dłużnik swoim zachowaniem musi dawać gwarancję, iż ponownie nie popadnie w nadmierne zadłużenie”. Zgodnie z treścią przepisu art. 10 p.u.n. upadłość ogłasza się w stosunku do dłużnika, który stał się niewypłacalny. Zgodnie natomiast z art. 491⁴ ust. 2 punkt 3 p.u.n. Sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku dłużnik, z mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości.

Do ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej wymaga się zatem zaistnienia przesłanek pozytywnych wskazanych w art. 10 p.u.n. oraz braku przesłanki negatywnej wskazanej w art. 491⁴ ust. 1 p.u.n., natomiast dla osoby fizycznej prowadzącej wcześniej działalność gospodarczą, braku zaistnienia przesłanek

negatywnych wskazanych w art. 491⁴ ust. 2 p.u.n. Należy stwierdzić iż przepis art. 491⁴ ust. 2 p.u.n. wprowadza dalsze okoliczności wyłączające ogłoszenie upadłości, które rozpatrywać należy niezależnie od zdarzeń normowanych w ust. 1. Dla zaistnienia przeszkody do uwzględnienia wniosku wystarczy wystąpienie choćby jednej okoliczności wymienionej w komentowanym przepisie oraz brak wystąpienia względów słuszności lub względów humanitarnych.

W przedmiotowej sprawie, w ocenie Sądu Rejonowego, niewątpliwie spełniona została przesłanka niewypłacalności dłużnika. Jak wynika z przeprowadzonego postępowania dowodowego dłużnik nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań. O jego złym stanie finansowym oraz o fakcie zaprzestanie spłacania wymagalnych zobowiązań, świadczy przede wszystkim przedstawiony Sądowi wykaz zaległych spłat kredytów i pożyczek na rzecz banków, spółdzielni mieszkaniowej, Skarbu Państwo, udokumentowany pismami komorniczymi, wydrukiem z księgi wieczystej.

Zdaniem tegoż Sądu w sprawie niniejszej została jednocześnie spełniona druga przesłanka – negatywna - a zatem dłużnik mając taki obowiązek jako przedsiębiorca, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. Sąd ten zauważył, że stan niewypłacalności istniał już co najmniej od 2004 roku o czym świadczy brak regulowania zobowiązań pochodzących z tego roku wobec kontrahentów dłużnika. Wynika to zarówno z wysłuchania dłużnika jak i ze złożonego wykazu należności. W latach 2004-2007 roku dłużnik osiągał niewielkie dochody, które nie pozwalały mu wywiązywać się z wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań. Świadczy to zdaniem Sądu, że już wówczas – od 2004 roku - wnioskodawca miał obowiązek zgłoszenia wniosku o upadłość.

Obowiązek i termin złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości reguluje art. 21 ust. 1 p.u.n., zgodnie z którym dłużnik jest obowiązany, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Należy wskazać, że wnioskodawca był przedsiębiorcą w rozumieniu art. 43¹ k.c. wobec czego bez wątpienia spoczywał na nim obowiązek ogłoszenia upadłości w czasie prowadzenia tej działalności. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż wnioskodawca, jako przedsiębiorca mimo podstaw do tego, nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości i niespełnienie tego obowiązku miało miejsce przed dniem złożenia niniejszego wniosku i w ciągu 10 lat przed jego zgłoszeniem. Wnioskodawca sam wskazał (k. 155), iż zdawał sobie sprawę z takiego obowiązku i chciał w 2007 roku taki wniosek złożyć jednak nie uczynił tego z uwagi na otrzymaną poradę prawną.

Zdaniem Sądu Rejonowego zebrany materiał dowodowy pozwala na przyjęcie, że w okresie prowadzenia działalności gospodarczej istniały podstawy do ogłoszenia upadłości a wnioskodawca mimo tego nie złożył wniosku. Należy w tym zakresie zauważyć, iż przyczyna braku złożenia takiego wniosku nie należy do okoliczności prawnie relewantnych.

Sąd jest obowiązany do ustalenia czy przeprowadzenie postępowania nie jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi. Ponieważ użyte przez ustawodawcę wyrażenia słuszność, humanitaryzm są pojęciami nieostrymi, Sąd ma obowiązek dokonać ich wykładni i odnieść do ustalonego stanu faktycznego. Należy bowiem pamiętać, że z brzmienia przepisu wynika obowiązek a nie uprawnienie Sądu do pominięcia przesłanek negatywnych, jeżeli z ustalonego stanu faktycznego wynika, że ogłoszenie upadłości jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi.

W ocenie Sądu Rejonowego przeprowadzenie postępowania nie jest uzasadnione względami słuszności ani względami humanitarnymi. Względami słuszności zachodzą gdy wszczęcie postępowania i realizacja jego celów będzie miała korzystny wpływ na stosunki społeczne dotyczące dłużnika. Oddłużenie osoby fizycznej, wcześniej prowadzącej wiele lat działalność gospodarczą, posiadającej zawód i posiadającą źródło – co prawda nieregularnych – dochodów, nie znajduje aprobaty z punktu widzenia przyjętych w społeczeństwie ocen i norm moralnych. Względami humanitarne także w ocenie Sądu Rejonowego nie przemawiają za przeprowadzeniem postępowania. Dłużnik mieszka u rodziców jego a zatem jego potrzeby mieszkaniowe są zapewnione. Ponadto sam osiąga dochód, znalazł pracę mimo początkowych trudności. Jest osobą zdrową. Oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości nie zmienia tych warunków i względy humanitarne nie uzasadniają przeprowadzenie postępowania.

Postawę prawną orzeczenia Sądu I instancji stanowił art. 491⁴ ust. 2 pkt 3 p.u.n.

Powyższe postanowienie zażaleniem z dnia 27 maja 2016 r. zaskarżył w całości wnioskodawca, zarzucając:

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść wydanego postanowienia postanowienia poprzez przyjęcie, że podstawa do zgłoszenia wniosku nastąpiła w 2004 roku, wobec faktycznego zaprzestania działalności w 2007 roku, w którym nastąpiło wykreślenie z rejestru;
- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść wydanego postanowienia ia poprzez przyjęcie, że nie zachodzą względy słuszności i względy humanitarne, przemawiające za zasadnością uwzględnienia wniosku D. D. o upadłości konsumenckiej.

Stawiając powyższe zarzuty żalący wniósł o uwzględnienie zażalenia, a w konsekwencji zmianę skarżonego postanowienia i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, ewentualnie o uwzględnienie zażalenia, a w konsekwencji uchylenie skarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji przyjmując je za własne, tak jak i ich ocenę dokonaną przez ten Sąd, zaś argumenty podniesione przez wnioskodawcę w zażaleniu nie mogły odnieść zamierzonego skutku.

Przesłanki ogłoszenia upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej (tzw. upadłości konsumenckiej) w świetle przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. 2015r., poz. 233) - zwaną dalej u.p.n. dzielą się na dwie grupy: przesłanki pozytywne określone w art. 491¹ ust. 1 p.u.n., które można określić również mianem przesłanek podmiotowych, a także przesłanki wskazane w art. 10 i art. 11 ust. 1 p.u.n., oraz przesłanki negatywne – obligujące sąd do oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej – uregulowane w art. 491⁴ p.u.n., za wyjątkiem sytuacji określonych w art. 491⁴ ust. 4 p.u.n. in fine (dotyczących zasad słuszności i względów humanitarnych). Wskazany wyżej art. 491 4 p.u.n. w ust. 2 pkt 3 stanowi, że sąd oddala wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli w okresie dziesięciu lat przed dniem zgłoszenia wniosku dłużnik, mając taki obowiązek, wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości. przeprowadzenie postępowania jest uzasadnione względami słuszności lub względami humanitarnymi. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego wynika, że podstawę rozstrzygnięcia tegoż Sądu, oddalającego wniosek o ogłoszenie upadłości, było wystąpienie negatywnej przesłanki określonej w powołanym wyżej przepisie, przy jednoczesnym braku wystąpienia - w odniesieniu do jego sytuacji – względów słuszności lub względów humanitarnych. Oba te ustalenia zostały zaczepte zażaleniem, choć zarzuty zostały sformułowane w sposób nieudolny, albowiem żalący w ogóle nie wskazał, które konkretnie przepisy prawa procesowego Sąd Rejonowy naruszył dokonując wskazanych wyżej ustaleń.

Odnosząc się do pierwszego ze wskazanych powyżej ustaleń Sądu I instancji, iż dłużnik mając taki obowiązek jako przedsiębiorca - w ciągu dziesięciu lat przed złożeniem wniosku- wbrew przepisom ustawy nie zgłosił w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości, Sąd Okręgowy ustalenie to w pełni podziela. Wskazana przesłanka ta dotyczy osób, które były w przeszłości przedsiębiorcami lub osobami uprawnionymi do reprezentowania przedsiębiorców i nie spełniły ciężącego na nich obowiązku terminowego złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości zarządzanego przez siebie przedsiębiorstwa (art. 21 p.u.n.). W praktyce przepis ten wyłącza możliwość umorzenia w trybie przepisów konsumenckich zobowiązań z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej, chyba że od dnia w którym dłużnik przestał być podmiotem, o którym mowa w art. 21 p.u.n. minęło 10 lat (por. P. Zimmerman, Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz. Wyd. 4, Warszawa 2016, teza 3 do art. 491⁴). Z materiału dowodowego wynika, że stan niewypłacalności dłużnika, jako osoby prowadzącej działalność gospodarczą istniał już co najmniej od 2004 roku, o czym świadczy brak regulowania zobowiązań pochodzących z tego roku wobec kontrahentów. Wynika to zarówno z wysłuchania dłużnika jak i ze złożonego wykazu należności. Stan taki istniał nieprzerwanie aż do 9 stycznia 2007 r. kiedy to działalność gospodarcza dłużnika została wykreślona z ewidencji działalności gospodarczej, a tym samym dłużnik przestał być przedsiębiorcą. W tym stanie rzeczy prawidłowo zatem przyjął Sąd Rejonowy, że

w dacie złożenia wniosku w niniejszej sprawie nie upłynęło jeszcze 10 lat od zaprzestania przez dłużnika prowadzenia działalności gospodarczej, przy istniejącym wówczas stanie niewypłacalności. Uniemożliwia to, stosownie do art. 491 § 4 ust. 2 pkt 3 p.u.n., ogłoszenie upadłości konsumenckiej dłużnika.

Sąd Okręgowy podziela również ustalenie Sądu I instancji o braku w odniesieniu do sytuacji dłużnika względów słuszności lub względów humanitarnych przemawiającym za uwzględnieniem wniosku. Zauważyć trzeba, że pojęcie względów słuszności i względów humanitarnych nie zostało zdefiniowane w ustawie. Są to tzw. klauzule generalne, pojęcia wartościujące, które dają sądowi pewną swobodę decyzyjną i odwołują do wartości pozaprawnych. Przez ich nieostre znaczenie, następują pewne problemy interpretacyjne, jednak z całą pewnością pojęcie względów słuszności i względów humanitarnych nie mają tożsamego znaczenia. Względy słuszności odnoszą się do podstawowych norm moralnych i dobrych obyczajów. Sąd bada zasadność działania dłużnika, biorąc pod uwagę warunki, w jakich przyszło mu działać. Natomiast względy humanitarne dotyczą okoliczności dotyczących osoby dłużnika. Sąd bierze pod uwagę ocenę skutków ewentualnego braku przeprowadzenia postępowania upadłościowego w danej sprawie, ocenia stopień ich dotkliwości mając na uwagę osobiste warunki dłużnika. Względy humanitarne i słuszności nie muszą zachodzić jednocześnie, aby sąd nie oddalił wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika. Przyjmuje się, że uwzględnienie wniosku o ogłoszenie upadłości może nastąpić także w sytuacji, w której byłoby to niezasadne z punktu widzenia względów słuszności, a jest podyktowane jedynie względami humanitarnymi, np. dużym poziomem biedy dłużnika. W doktrynie słusznie podnosi się, że powyższa regulacja pozwala skorzystać dłużnikowi z dobrodziejstwa oddłużenia w sytuacjach gdy niewypłacalność była skutkiem okoliczności o charakterze obiektywnym (np. kalectwa, choroby, niezawinionej utraty źródeł zarobkowania i obiektywnej niemożności powrotu do poprzedniego stanu), a także gdy przemawiają za tym silne argumenty o charakterze społecznym, słusznościowym czy humanitarnym – wynikające przede wszystkim z aktualnej sytuacji konsumenta (choroba, podeszły wiek, wysoki poziom biedy).

Rację ma Sąd Rejonowy wskazując, że w przedmiotowej sprawie ogłoszenie upadłości nie jest uzasadnione względami słusznościowymi. Należy podzielić pogląd tegoż Sądu, że oddłużenie osoby fizycznej, wcześniej prowadzącej wiele lat działalność gospodarczą, posiadającej zawód i posiadającej źródło – co prawda nieregularnych – dochodów, nie znajduje aprobaty z punktu widzenia przyjętych w społeczeństwie ocen i norm moralnych.

Za ogłoszeniem upadłości nie przemawiają również – wbrew twierdzeniom skarżącego - względy humanitarne. Prawidłowo wskazał Sąd Rejonowy, że dłużnik mieszka u rodziców jego a zatem jego potrzeby mieszkaniowe są zapewnione. Ponadto sam osiąga dochód, znalazł pracę mimo początkowych trudności. Jest osobą zdrową. Oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości nie zmienia tych warunków i względy humanitarne nie uzasadniają przeprowadzenie postępowania. Brak jest więc szczególnych wskazań przemawiających za uwzględnieniem wniosku z tej przyczyny.

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.